

Відгук отримано
20.10.2023 р.
Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 26.133.045
Хоружий (Л.М.Леонідівна)

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.045 у
Київському університеті
імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору
професору кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук
Хоружій Людмилі Леонідівні

Відгук

офіційного опонента Авшенюк Наталії Миколаївни, доктора педагогічних наук, професора, завідувача відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України про дисертацію Назаренко Олександри Євгеніївни «Тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми дослідження. На початку ХХІ ст. країни Азійсько-Тихоокеанського регіону перебувають в умовах високої промислової модернізації, в якій динамічний розвиток вищої освіти набуває виняткового значення, а започаткування дослідницьких інноваційних університетів визначається пріоритетом освітньої політики. Провідні експерти в галузі освіти позиціонують Республіку Корею як приклад надзвичайної самотрансформації завдяки суттєвим ресурсним інвестиціям в освіту та наукові дослідження. Перспективи глобальної інтеграції України та успішне розв'язання стратегічних завдань сучасного поступу зумовлюють ґрунтовне вивчення та врахування провідних тенденцій розвитку вищої освіти в міжнародному вимірі. Актуальним у цьому процесі є вивчення досвіду Республіки Корея, яка демонструє інноваційні результати у сфері вищої освіти, що не лише відповідає найкращим світовим стандартам якості, але має успішні практики функціонування та зростання в умовах перманентної військової агресії.

Поділяємо думку здобувачки, що попри висвітлення у вітчизняному науковому дискурсі окремих аспектів розвитку вищої освіти у Республіці Корея, комплексних досліджень тенденцій її поступу в історичній

ретроспективі, особливо на тлі останніх економічних, політичних і суспільних перетворень не проводилося, а динамічні зміни, які є ознакою сьогодення, формують нові виклики, на які має реагувати освітня система. А відтак, об'єктивна потреба обґрунтування прогресивних напрямів удосконалення української вищої освіти та механізмів її реалізації з огляду на вимоги вітчизняного й світового ринку освітніх послуг актуалізує увагу до дослідження відповідного зарубіжного досвіду, узагальнення його конструктивних ідей та окреслення оптимальних шляхів реформування в нашій країні. У контексті наведених вище міркувань вважаємо дослідження Назаренко Олександри Євгеніївни «Тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея» своєчасним, що цілком відповідає суспільним викликам і запитам; результати якого сприятимуть покращенню правового, організаційного й змістового аспектів зростання вищої освіти України.

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних). Авторкою вперше здійснено порівняльно-педагогічний аналіз розвитку вищої освіти Республіки Корея на засадах єдності її сутнісних характеристик; обґрунтовано базові тематичні напрями наукових розвідок проблеми вищої освіти Республіки Корея у світовому дослідницькому просторі; окреслено генезу вищої освіти Республіки Корея з осмисленням її витоків у форматі авторської періодизації, що охоплює два періоди (перший період «Вища освіта для розбудови економіки (1953 – 1990); другий період «Вища освіта для розбудови інноваційного розвитку (починаючи з 1990 й дотепер); обґрунтовано тенденції розвитку вищої освіти Республіки Корея, які класифіковано як сформовані, практико-орієнтовані, загальні, системоутворювальні, прогресивні у форматі національної і глобальної просторових площин; окреслено перспективи використання конструктивного досвіду Республіки Корея щодо розвитку вищої освіти в Україні.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення результатів дисертації полягає у виявленні, обґрунтуванні й класифікації тенденцій розвитку вищої освіти Республіки Корея на сучасному етапі еволюції системи освіти в умовах глобальної конкуренції та інтеграції. Дисертанткою ідентифіковано та охарактеризовано унікальну модель національної інноваційної вищої освіти досліджуваної країни, що ґрунтується на принципах синергії конфуціанських культурно-історичних традицій людиноцентричності з американською орієнтацією на економічне зростання, конкурентоспроможність та науково-технологічну винахідливість.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що О.Є. Назаренко у підрозділі 3.2. дисертації сформульовані рекомендації про врахування у вітчизняній вищій освіті на законодавчому, організаційному і змістовому рівнях прогресивних ідей з досвіду Республіки Корея щодо розвитку вищої освіти в інноваційно-дослідницькому поступі національної економіки, який здійснюється в умовах постійної загрози військового конфлікту. Насамперед, матеріали дисертації можуть бути використані українськими науковцями в порівняльно-педагогічних студіях; отримані результати є цінним додатком до академічного арсеналу і можуть бути застосовані науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти для розширення та вдосконалення змісту навчальних дисциплін, як освітніх компонентів програм підготовки бакалаврів, магістрів та докторів філософії в галузі освіти, що уможливить здобувачам вищої освіти та науково-педагогічним працівникам глибше зрозуміти системотворчі аспекти вищої освіти, враховуючи підходи та досвід Республіки Корея. Матеріали дисертації слугують корисним джерелом для вдосконалення професійної компетентності та професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти, фахівців з розроблення освітньої політики та освітнього законодавства.

З огляду на теоретичні і практичні здобутки, висновки та результати, висвітлені у тексті дисертації, створюють фундамент для подальшого вдосконалення вітчизняної системи вищої освіти на шляху інтеграції України у європейський та світовий освітній простір.

4. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності. Аналіз змісту дисертації й публікацій О.Є. Назаренко є підставою для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність представлених автором результатів дослідження. Належний ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується адекватно використаними методами дослідження, логікою викладу змісту роботи, значною інформаційною насиченістю дисертації. Виконана робота переконує щодо вміння авторки систематизувати і узагальнювати наукові й практичні напрацювання в контекстних та нормативних аспектах досліджуваного явища, робити порівняльно-педагогічний аналіз, виокремлювати головне для опису тенденцій, пропонувати рішення та бачити перспективи розвитку обраної проблеми дослідження. Це свідчить про те, що Назаренко Олександра Євгеніївна успішно оволоділа основними дослідницькими компетентностями, що є необхідними для отримання ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, а її

наукова робота є певним внеском у розширення наукової проблематики з розвитку вищої освіти у глобальному вимірі.

Викладений у вступі науковий апарат дисертації уможливив формування цілісного алгоритму розв'язання досліджуваної проблеми, на вирішення якої дисертанткою спрямовано шість завдань дослідження. Відповідно до теми дисертації О.Є. Назаренко чітко визначила адекватні завданням методи наукового пошуку (систематизація, класифікація, узагальнення, аналіз, порівняння) та методи екстраполяції і прогностики, що забезпечили кваліфіковану роботу з науковою літературою, нормативно-правовими документами, фактами і даними задля аналізу поняттєво-термінологічного апарату роботи, що уможливив виокремлення й характеристику базових понять дослідження в українському і зарубіжному дослідницькому просторі; вивчення історії становлення вищої освіти у Республіці Корея; розкриття динаміки еволюції законодавчої бази реформування вищої освіти у досліджуваній країні; прогностичного обґрунтування розвитку вітчизняної системи вищої освіти з урахуванням прогресивних ідей південнокорейського досвіду; формулювання узагальнених висновків, виявлення раціонального й практично-ціннісного у наукових працях із порівняльної педагогіки. Обрані методи дослідження відповідають специфіці порівняльно-педагогічного дослідження і забезпечують валідність одержаних результатів.

5. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях. Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю здобувачки у 14 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних масових заходах різного рівня. На особливу увагу заслуговує реалізація дисертанткою можливостей презентувати результати дослідження під час науково-практичних масових заходів, що відбувалися у зарубіжних країнах, зокрема США, Республіці Корея.

Основні положення та результати наукового дослідження відображено у 19 одноосібних публікаціях, із них 5 статей (4 – у фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному виданні) та 14 тез.

6. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Дисертація має чітку структуру: анотації (українською й англійською мовами), вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Зміст віддзеркалює тему дослідження, сформульовані положення обґрунтовані з орієнтацією на науково-теоретичні засади педагогічної компаративістики; сучасні тенденції розвитку

вітчизняної та зарубіжної вищої освіти, а також потенціал в контексті глобалізаційних змін і вирізняється обґрунтованістю та системністю підходу до дослідження розвитку вищої освіти в Республіці Корея.

У першому розділі дисертації «Історико-теоретичний аналіз розвитку вищої освіти в Республіці Корея» визначено стан розробленості проблеми, враховуючи пріоритетні напрями досліджень як українських, так і зарубіжних учених. Особливу увагу приділено аналізу становлення вищої освіти в Республіці Корея на основі визначених соціально-історичних передумов та розроблено авторську періодизацію, що є важливим елементом для зрозуміння еволюції південнокорейської вищої освіти у контексті глобалізації та регіоналізації.

У межах другого розділу дисертації «Напрями та сутнісні характеристики розвитку вищої освіти в Республіці Корея» розкрито правові, організаційні та змістові засади функціонування вищої освіти в Республіці Корея. На підставі аналізу законодавчої бази вищої освіти, авторка наводить переконливі докази на користь її позитивного динамічного розвитку, що відповідає запитам держави в умовах швидкоплинних трансформацій на національному, регіональному і глобальному рівнях. Цінним, на нашу думку, також є висновок про відносно централізовану систему управління вищою освітою в Республіці Корея, що увиразнюється у значній кількості відповідних Президентських указів та безпосереднє залучення до діяльності профільних центральних органів виконавчої влади. Заслуговує на увагу здійснений дисертанткою аналіз змісту освітніх програм південнокорейських закладів вищої освіти, що ґрунтується на компетентнісному підході, а також охарактеризована авторкою п'ятиетапна еволюція змісту національної країно-орієнтованої вищої освіти.

У третьому розділі дисертації «Перспективи використання позитивного досвіду Республіки Корея у сфері вищої освіти в українських реаліях» увагу акцентовано на виокремленні загальних тенденцій розвитку вищої освіти в Республіці Корея. Беззаперечною цінністю рецензованого дослідження є здійснення порівняльного аналізу розвитку вищої освіти України та Республіки Корея за визначеними критеріями (форма власності, тип закладу, форма навчання, підпорядкування, кваліфікація). Важливим є те, що О. Є. Назаренко окреслює перспективи використання інноваційних південнокорейських практик в українській системі вищої освіти, що має практичний потенціал реалізації у процесі реформування освітньої галузі в Україні та розширення наукового розуміння розвитку вищої освіти в світовому контексті. В умовах інтенсивного реформування вітчизняної вищої освіти, маємо позитивно відмітити зазначені наукові здобутки дисертантки,

осмислення яких у подальшому, сприятиме, на нашу думку, оновленню вимог до освітньо-професійних програм вищої освіти в Україні, а також приведення до міжнародних стандартів процедур оцінювання їх якості.

Загальні висновки логічно поєднанні зі змістом дисертації і відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань. Результати порівняльно-педагогічного дослідження О.Є. Назаренко супроводжуються матеріалом у графічному відображенні, у вигляді 8 таблиць, 6 рисунків та 1 гістограми, які суттєво розширюють і поглиблюють змістове поле дисертаційного дослідження. У додатках до дисертаційної роботи представлено автентичні документи, зокрема нормативного та статистичного характеру, а також довідки про впровадження результатів дослідження в українських ЗВО, що конкретизує й унаочнює практичне значення рецензованого дослідження.

Дисертація Назаренко Олександри Євгеніївни на тему: «Тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея» є повністю самостійним науковим дослідженням, яке відображає нові наукові результати та положення, має внутрішню єдність і свідчить про особистий внесок автора в педагогічну науку. Оформлення дисертації відповідає Вимогам до оформлення дисертації, які затверджено Наказом МОН України від 12.01.2017 р., № 40.

7. Дотримання академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Представлені в дисертації положення та ідеї є виваженими, оригінальними й обміркованими автором дисертації. Цілісний аналіз тексту дисертації Назаренко Олександри Євгеніївни дає підстави стверджувати, що автор у повному обсязі дотримувався вимог академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи новизну, теоретичне і практичне значення рецензованого дослідження О.Є. Назаренко, обґрунтованість отриманих результатів, вважаємо за необхідне висловити зауваження та побажання щодо його можливого удосконалення у контексті наукової дискусії.

1. Важливою складовою наукового апарату дисертацій з компаративістики в освіті є хронологічні межі дослідження. Такі межі уможлиблюють представлення аналізованої реалії у чітко визначеному часовому просторі. Обґрунтування хронологічних меж забезпечується встановленням важливих документів/подій, які мали місце в освіті та вплинули на її подальший розвиток. У рецензованій дисертації посилення на такі документи відсутні.

2. Дослідження освітнього феномену іншої країни/країн з метою запозичення перспективного досвіду для модернізації освіти у країні компаративіста актуалізує осмислення викликів. Аналіз ідентифікованих проблем розвитку вищої освіти в Республіці Корея посилив би якісний рівень дисертації.

3. Відзначаючи якісний рівень загальної методології здійсненого порівняльно-педагогічного дослідження, вважаємо, що класифікація виокремлених авторкою тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея потребує встановлення чітких критеріїв.

4. Поширеною практикою для дисертацій з педагогічної компаративістики стає домінування джерел іноземними мовами у списку використаних джерел. Це корелюється з рекомендаціями щодо виконання дисертаційних робіт у галузі порівняльної педагогіки, відповідно до яких дві третини використаних у дисертації джерел мають бути іноземними мовами. У рецензовані дисертації список використаних джерел дисертації налічує 365 найменувань, з них 186 видання іноземною мовою.

9. Загальний висновок про рівень набуття здобувачкою теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Вважаємо, що викладеним текстом дисертації Назаренко Олександра Євгеніївна переконала у здатності ґрунтовно вивчати досліджувану проблему, екстраполювати положення зарубіжних авторів, а також власні висновки та авторські узагальнення у контекст сучасної української компаративістики, виявляти й обґрунтовувати пріоритетні тенденції розвитку вищої освіти Республіки Корея та України, що об'єктивно підтверджує її наукову ерудицію, високий рівень теоретичних знань та акумульований науково-педагогічний досвід. Відзначимо, що авторку вирізняє вміння фахово визначати та розв'язувати поставлені завдання, а також прогнозувати перспективні напрями дослідження. Висловлені нами міркування й зауваження до певної міри є дискусійними, тому не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи О. Є. Назаренко.

10. Загальна оцінка дисертації та наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня та з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам. Зазначені дискусійні положення та зауваження не зменшують наукового значення здійсненого дослідження з актуальної для сучасної української компаративістики проблеми, оскільки є цінним внеском у подальший розвиток цієї галузі педагогіки.

Дисертація «Тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея» є завершеною науковою працею, в якій її авторкою, Назаренко Олександрою

Євгеніївною, отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі вищої освіти та порівняльної педагогіки, які дали змогу здійснити вирішення важливої проблеми щодо обґрунтування теоретичних, нормативних, історико-педагогічних засад розвитку вищої освіти в Республіці Корея.

Дисертація Назаренко Олександри Євгеніївна на тему «Тенденції розвитку вищої освіти в Республіці Корея» повною мірою відповідає чинним вимогам, які висуваються до кваліфікаційних робіт зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертаційних досліджень, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп. 9-15 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167 (назва Постанови із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 608 від 09.06.2021; із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 979 від 21.10.2020, № 608 від 09.06.2021, зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022).

Враховуючи зазначене, Назаренко Олександра Євгеніївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук,
професор, завідувач відділу
зарубіжних систем
педагогічної освіти і освіти
дорослих Інституту
педагогічної освіти і освіти
дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України

Наталія АВШЕНЮК

